

## Streszczenie rozprawy doktorskiej

Autor:	mgr Jacek Krom
Promotor:	prof. UAFM dr hab. inż. Janusz Ziarko
Temat rozprawy:	Bezpieczeństwo osób niepełnosprawnych ruchowo w przestrzeni publicznej z perspektywy koncepcji human security
Słowa kluczowe:	bezpieczeństwo, bezpieczeństwo osobiste, osoba niepełnosprawna, niepełnosprawność ruchowa, human security, przestrzeń publiczna

Rozprawa podejmuje problematykę bezpieczeństwa osób niepełnosprawnych ruchowo w przestrzeni publicznej, analizując ją przez pryzmat koncepcji *human security*, która kładzie nacisk na szeroko rozumiane bezpieczeństwo człowieka, w tym jego ochronę przed fizycznymi, społecznymi i środowiskowymi zagrożeniami. Zasadniczym celem pracy jest poznanie uwarunkowań bezpieczeństwa osób niepełnosprawnych ruchowo w przestrzeni publicznej poprzez identyfikację barier i niebezpieczeństw oddziałujących na takie osoby, a także rozpoznanie zakresu działań podejmowanych na rzecz bezpieczeństwa osób niepełnosprawnych ruchowo przez administrację publiczną oraz rekomendowanie niezbędnych dla poprawy ich bezpieczeństwa przedsięwzięć i projektów

Rozdział 1 wprowadza koncepcję *human security*, omawiając jej znaczenie w kontekście bezpieczeństwa osób niepełnosprawnych. Poruszono tu ewolucję myślenia o bezpieczeństwie ludzkim, specyficzne zagrożenia fizyczne i społeczne, z którymi mierzą się osoby niepełnosprawne ruchowo, oraz możliwości rozwoju tej koncepcji na rzecz zapewnienia bezpieczeństwa w lokalnych społecznościach. Analizowane są również wyzwania architektoniczne i projektowe związane z dostosowywaniem przestrzeni publicznej.

Rozdział 2 skupia się na metodologii badań własnych, których celem było

poznanie potrzeb osób niepełnosprawnych ruchowo i identyfikacja barier utrudniających im bezpieczne korzystanie z przestrzeni publicznej. Rozdział ten przedstawia przyjęte hipotezy, wskaźniki oraz narzędzia badawcze, a także opisuje dobór i charakterystykę badanej grupy, pozwalając na precyzyjne określenie specyfiki analizowanej populacji.

Rozdział 3 analizuje wyniki badań dotyczące zagrożeń i poczucia bezpieczeństwa osób niepełnosprawnych ruchowo w przestrzeni publicznej. Skupia się na barierach fizycznych (architektonicznych) i społecznych, jakie osoby te napotykają, oraz na ich opiniach o poziomie bezpieczeństwa. Szczegółowo omówiono bariery środowiskowe w infrastrukturze drogowej i chodnikowej, utrudnienia w dostępie do komunikacji miejskiej, takie jak brak autobusów niskopodłogowych, wysokie krawężniki oraz nieodpowiednie oznaczenia i rozmieszczenie elementów infrastruktury.

Rozdział 4 ocenia działania administracji publicznej na rzecz zapewnienia bezpieczeństwa osób niepełnosprawnych ruchowo. Przeanalizowano tutaj inicjatywy związane z usuwaniem barier architektonicznych w różnych obiektach publicznych, takich jak urzędy, placówki kultury, służba zdrowia oraz obiekty sportowe i rekreacyjne. Rozdział ten omawia również działania administracji zmierzające do poprawy warunków życia i pracy osób niepełnosprawnych, a także ich rozwój kompetencyjny.

Rozdział 5 skupia się na aktywności osób niepełnosprawnych ruchowo i ich własnych inicjatywach podejmowanych w celu zwiększenia bezpieczeństwa w przestrzeni publicznej. Opisano strategie radzenia sobie z codziennymi trudnościami oraz współdziałanie z administracją publiczną. Przedstawiono też ocenę efektywności tych współpracy i zaangażowanie obu stron w dążeniu do poprawy dostępności i bezpieczeństwa.

W zakończeniu pracy sformułowano wnioski z przeprowadzonych badań. Ustalono, że mimo podejmowanych działań wciąż istnieje wiele barier fizycznych i społecznych utrudniających funkcjonowanie osób niepełnosprawnych ruchowo. Wskazano również na potrzebę dalszego rozwoju koncepcji *human security* w celu zaspokojenia ich specyficznych potrzeb i stworzenia bezpieczniejszego, bardziej inkluzyjnego środowiska publicznego. Badania przeprowadzone na terenie województwa warmińsko-mazurskiego wykazały, że poziom bezpieczeństwa osób niepełnosprawnych ruchowo w przestrzeni publicznej jest niski, zwłaszcza w porównaniu z innymi regionami Polski. Kluczowe problemy to niewystarczająca infrastruktura, która obejmuje niedostatek chodników, ramp, wind i innych udogodnień;

liczne bariery architektoniczne w budynkach publicznych; niedostosowany transport publiczny z ograniczoną informacją o dostępnych trasach; dyskryminacja osób niepełnosprawnych oraz ograniczony dostęp do placówek wsparcia psychologicznego, rehabilitacyjnego i zawodowego. W porównaniu z innymi regionami, w województwie warmińsko-mazurskim sytuacja osób niepełnosprawnych ruchowo jest szczególnie niepokojąca, a różnice te dotyczą poziomu dostosowania infrastruktury, liczby dostępnych budynków, komunikacji, społecznej akceptacji oraz dostępności placówek wsparcia. Konieczne są zatem działania, takie jak inwestycje w infrastrukturę, dostosowanie większej liczby budynków, poprawa dostępności transportu publicznego, kampanie edukacyjne przeciwdziałające dyskryminacji oraz rozwój sieci placówek wsparcia, aby stworzyć warunki umożliwiające pełne uczestnictwo osób niepełnosprawnych ruchowo w życiu społecznym oraz zapewnić im poczucie bezpieczeństwa zgodne z koncepcją *human security*.

## **Summary of Doctoral Dissertation**

Author: mgr Jacek Krom

Dissertation advisor: prof. UAFM dr hab. inż. Janusz Ziarko

Dissertation Topic: Safety of People with Physical Disabilities in Public Spaces from the Perspective of the Human Security Concept

Keywords: safety, personal safety, person with disabilities, mobility disability, human security, public space

This dissertation addresses the safety of people with physical disabilities in public spaces, examining it through the lens of human security—a concept emphasizing comprehensive human protection from physical, social, and environmental threats. The primary aim of the study is to explore the conditions affecting the safety of people with physical disabilities in public areas by identifying barriers and risks they encounter, examining the extent of public administration's efforts to improve safety, and recommending essential projects and initiatives to enhance their security.

Chapter 1 introduces the concept of human security, discussing its relevance to the safety of people with disabilities. It covers the evolution of thinking around human security, the specific physical and social challenges faced by individuals with physical disabilities, and ways to adapt the concept to ensure safety within local communities. Additionally, it addresses architectural and design challenges related to adapting public spaces.

Chapter 2 focuses on the research methodology, aimed at understanding the needs of people with physical disabilities and identifying the barriers that hinder their safe use of public spaces. This chapter outlines the research hypotheses, indicators, and tools used, along with the selection criteria and characteristics of the study group, allowing for a detailed understanding of this population.

Chapter 3 analyzes the study's findings on the risks and perceived safety of

people with physical disabilities in public spaces. It emphasizes physical (architectural) and social barriers encountered by these individuals and their perspectives on safety levels. The chapter thoroughly examines environmental barriers in road and sidewalk infrastructure, obstacles in accessing public transportation (such as the lack of low-floor buses, high curbs, and inadequate signage), and the poor placement of infrastructure elements.

Chapter 4 assesses the actions taken by public administration to ensure the safety of people with physical disabilities. It reviews initiatives related to removing architectural barriers in public facilities, including government offices, cultural centers, healthcare facilities, and sports and recreational venues. The chapter also covers the administration's efforts to improve the living and working conditions of people with disabilities, as well as to support their skill development.

Chapter 5 examines the initiatives undertaken by people with physical disabilities to enhance their own safety in public spaces. It describes strategies for coping with daily challenges and collaboration with public administration. The effectiveness of these partnerships is evaluated, as well as the commitment of both parties to improving accessibility and safety.

The conclusion summarizes the study's findings, indicating that, despite efforts to improve accessibility, numerous physical and social barriers still hinder the everyday functioning of people with physical disabilities. The need to further develop the human security concept is emphasized to address these specific needs and create a safer, more inclusive public environment. Research conducted in the Warmian-Masurian Voivodeship showed that the level of public safety for people with physical disabilities is low, especially when compared to other regions in Poland. Key issues include insufficient infrastructure, such as inadequate sidewalks, ramps, elevators, and other amenities; numerous architectural barriers in public buildings; unsuitable public transport with limited information on accessible routes; discrimination; and restricted access to psychological, rehabilitative, and vocational support services. In comparison to other regions, the situation in Warmian-Masurian Voivodeship is particularly concerning, with notable differences in infrastructure accessibility, the number of accessible buildings, public transport, social acceptance, and the availability of support facilities. Consequently, recommended actions include infrastructure investments, the adaptation of more buildings, improvements in public transport accessibility, educational campaigns against discrimination, and the expansion of support networks to

enable people with physical disabilities to fully participate in social life and to ensure their safety in line with the human security concept.